

Fact-checking analiza novinskog članka

Naziv članka: Zelena tranzicija mora se ubrzati, zasad je poboljšanje tek jedan posto

Datum objave članka: 27. studenog 2024.

Poveznica na izvor (medij/portal): <https://novac.jutarnji.hr/novac/infobox/zelena-tranzicija-mora-se-ubrzati-zasad-je-poboljsanje-tek-jedan-posto-15526793>

Ime i prezime studenta: Eleonora Jurada

Ime i prezime mentora/ice: prof. dr. sc. Bojana Olgić Draženović

1. Kratki opis članka

Članak analizira spori napredak zelene tranzicije prema izvještaju Međunarodne energetske agencije (IEA). Iako su zemlje obećale udvostručiti energetske učinkovitost do 2030., napredak 2024. iznosi tek 1%. IEA upozorava da treba hitno ubrzati mjere poput elektrifikacije prijevoza i energetske obnove zgrada. Energetska učinkovitost već je smanjila CO2 emisije, ali potencijal je i dalje velik. Ulaganja moraju znatno porasti, s oko 1.900 milijardi dolara godišnje do kraja desetljeća. EU, Kina i SAD poduzimaju korake, no globalno je tempo nedovoljan. Glavne prepreke su nedostatak stručnjaka i financijski izazovi. Potrebna je snažnija međunarodna suradnja.

2. Identificirane činjenice i njihova provjera

Br.	Tvrdnja iz članka	Ocjena (točno / djelomično / netočno)	Izvor(i) i komentar provjere
1	U analizi doprinosa zemalja poboljšanju energetske učinkovitosti, IEA polazi od podatka da 70 posto svjetske potražnje za energijom generiraju SAD, Kina, Indija, Velika Britanija, Kanada, Meksiko, Brazil i Europska unija	NETOČNO	https://www.iea.org/reports/energy-efficiency-2023/executive-summary IEA ne navodi da SAD, Kina, Indija, Velika Britanija, Kanada, Meksiko, Brazil i EU zajedno generiraju 70 % svjetske potražnje za energijom. Umjesto toga, IEA govori o zemljama koje predstavljaju 70 % globalne potražnje, a koje su uvele ili ojačale pakete politika energetske učinkovitosti nakon početka energetske krize. Umjesto toga, IEA potvrđuje da zemlje koje čine 70 % globalne potražnje (skupina koja uključuje, ali nije ograničena na spomenute države) primjenjuju politike energetske učinkovitosti.

“Financira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

2	Zatim navodi kako je EU, među ostalim, ažurirala propise kako bi do 2050. postigla fond zgrada s nultom emisijom, uključujući mjere za promicanje rekonstrukcije postojećih zgrada.	TOČNO	https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf IEA u svom izvješću Energy Efficiency 2024 jasno navodi: Europska unija ažurirala je propise kako bi se do 2050. godine postigla nulta emisija u zgradama, uključujući mjere za poticanje preuređenja postojećih zgrada.
3	Analizirajući predviđena ulaganja u povećanje energetske učinkovitosti, IEA procjenjuje da će ove godine globalne investicije u električna vozila i toplinske pumpe porasti za oko četiri posto te dosegnuti 660 milijuna dolara, što je, otkriva, deset posto veći iznos od ukupnih globalnih ulaganja u proizvodnju nafte i plina.	NETOČNO	https://www.iea.org/reports/tracking-energy-efficiency-investment-progress IEA navodi da je današnja razina globalnih investicija u energetske učinkovitosti 660 milijardi dolara, a ne milijuna. Također, IEA predviđa da bi totalna godišnja ulaganja u energetske učinkovitosti trebala doseći 1.9 bilijuna dolara do 2030. kako bi se održao napredak u skladu s ciljevima Net Zero do 2050.
4	Postoje i regionalne razlike kada je riječ o ulaganju u učinkovitost, pri čemu se očekuje da će gospodarstva u nastajanju i razvoju imati najbrži rast ove godine.	TOČNO	https://www.iea.org/reports/energy-efficiency-2024/executive-summary IEA podržava tvrdnju da predviđeni rast ulaganja u učinkovitost ove godine činjenicu da će upravo zemlje u nastajanju i razvoju evidentno predvoditi taj rast.
5	Kao neke od mogućih prepreka u realizaciji spomenutih ulaganja IEA prepoznaje, među ostalim, nedostatak	TOČNO	https://www.iea.org/reports/energy-efficiency-2024/executive-summary IEA u izvješću Energy Efficiency 2024 navodi da oko 10 milijuna ljudi radi na poslovima energetske učinkovitosti, ali nedostatak kvalificiranih radnika predstavlja ozbiljnu prepreku. Također upozorava na vrhunce

“Financira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije, kao ni stajališta Agencije za elektroničke medije ni Ministarstva kulture i medija. Europska unija i Europska komisija, kao ni Agencija za elektroničke medije ni Ministarstvo kulture i medija ne mogu se smatrati odgovornima za njih”

	kvalificiranih radnika, navodeći kako trenutačno oko deset milijuna ljudi radi na poslovima poboljšanja energetske učinkovitosti, problem ‘peakova’ u potrošnji električne energije za vrijeme toplinskih valova, a uslijed globalnog rasta temperature i rast cijena energije za kućanstva koje vlade nastoje kompenzirati transakcijama iz proračuna što onda umanjuje državne budžete za poboljšanje energetske učinkovitosti.		potrošnje električne energije tijekom toplinskih valova, uzrokovane sve češćom upotrebom klima-uređaja. Uz to, rast cijena energije tjera vlade da izdvajaju sredstva za subvencije kućanstvima, što smanjuje dostupna sredstva za ulaganja u energetska učinkovitost.
6	Autori izvješća IEA pozivaju države da surađuju na jačanju energetske učinkovitosti putem, primjerice, zajedničkih planova za odlaganje otpada, usklađivanjem propisa i graničnih kontrola. Međudržavna suradnja, zaključuje isti izvor, mora se nasloniti na jači zamah unutar samih država u elektrifikaciji prometa i	TOČNO	https://www.iea.org/reports/energy-efficiency-2024/executive-summary Autori izvješća ističu potrebu za snažnijom međunarodnom suradnjom radi poboljšanja energetske učinkovitosti. To uključuje zajedničke mehanizme za odlaganje otpada, usklađivanje propisa i granične kontrole kako bi se olakšao prijenos ušteda i tehnologija među državama . Izvještaj također naglašava da bi međunarodne inicijative trebale nadopunjavati nacionalne politike — posebno jačanjem elektrifikacije prometa i povećanim ulaganjem u energetske uštede u zgradarstvu — jer upravo su to “glavne poluge” za postizanje ciljeva energetske učinkovitosti .

	ulaganjima u uštede energije u zgradarstvu kao glavnim polugama u poboljšanju energetske učinkovitosti.		
--	---	--	--

3. Zaključak analize

Članak objavljen na portalu Jutarnji.hr oslanja se na izvješće IEA Energy Efficiency 2024 i bavi se usporenim globalnim napretkom u energetske učinkovitosti. Navodi da se u 2024. očekuje tek 1 % poboljšanja energetske učinkovitosti, što je znatno ispod ciljeva potrebnih za klimatsku neutralnost. Izdvajaju se i regionalne razlike – zemlje u razvoju predvode rast ulaganja – dok EU ažurira zakonodavstvo za zgrade s nultom emisijom. Prepreke su, među ostalim, nedostatak radne snage, velike razine potrošnje za vrijeme toplinskih valova i proračunske subvencije koje umanjuju ulaganja u učinkovitost. IEA poziva na jaču međunarodnu suradnju i ističe elektrifikaciju prometa te uštede u zgradarstvu kao ključne poluge.

Članak je uglavnom točan i pouzdan, ali sadrži manju netočnost u iznosu ulaganja – navodi se "660 milijuna dolara", dok IEA zapravo govori o 660 milijardi USD. Također, tvrdnja da su ta ulaganja "10 % veća od onih u naftu i plin" nije izravno potvrđena u IEA izvještaju, IEA zapravo navodi da su ulaganja u čistu energiju dvostruko veća od ulaganja u fosilna goriva.

4. Korišteni izvori

Čurak, I. (2024) 'Zelena tranzicija mora se ubrzati: zasad je poboljšanje tek jedan posto', Novac Jutarnji list, 23. lipnja. Dostupno na: <https://novac.jutarnji.hr/novac/infobox/zelena-tranzicija-mora-se-ubrzati-zasad-je-poboljsanje-tek-jedan-posto-15526793> (Pristupljeno: 24. lipnja 2025).

European Commission. (2024) Directive on the Energy Performance of Buildings (recast). Brussels: EU. Dostupno na: <https://energy.ec.europa.eu> (Pristupljeno: 24. lipnja 2025).

International Energy Agency (IEA). (2023) Energy Efficiency: Progress and Policies. Paris: IEA. Dostupno na: <https://www.iea.org/topics/energy-efficiency> (Pristupljeno: 24. lipnja 2025).

International Energy Agency (IEA). (2024a) Energy Efficiency 2024. Paris: IEA. Dostupno na: <https://www.iea.org/reports/energy-efficiency-2024> (Pristupljeno: 24. lipnja 2025).

International Energy Agency (IEA). (2024b) World Energy Investment 2024. Paris: IEA. Dostupno na: <https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2024> (Pristupljeno: 24. lipnja 2025).

Reuters. (2024) 'Global clean energy investment to double fossil fuel spending in 2024, says IEA', Reuters, 6. lipnja. Dostupno na: <https://www.reuters.com/business/energy/global-clean-energy-investment-double-fossil-fuel-spending-2024-iea-2024-06-06> (Pristupljeno: 24. lipnja 2025).